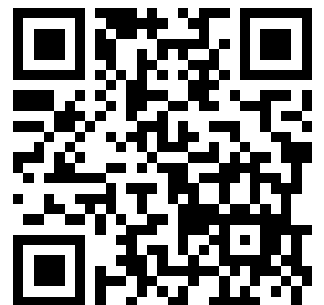

This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

GoogleTM books

<https://books.google.com>

AM
101
G68
A3
1994

ANTHROPOLOGY

C 640,050

AM
101
. GLE
A3

GÖTEBORGS MUSEUM

ETNOGRAFISKA AVDELNINGEN

BERÄTTELSE FÖR ÅR 1943

SÄRTRYCK UR GÖTEBORGS MUSEI ÅRSTRYCK 1944

AM
 101
 368
 7-18-45
 A3

ETNOGRAFISKA AVDELNINGEN

BERÄTTELSE FÖR ÅR 1943

EKONOMI:

Inkomster:

Till samlingarnas ökande, anslag	600: —
» » » saldo från 1942	394: —
» » konservering, anslag	500: —
» institutionens omkostnader, anslag	1.800: —
» extra arbetshjälp, anslag	1.600: —
» bokinköp, anslag	600: —
» installation, anslag och extra anslag (1.000—1.500)	2.500: —
» resekostnader, anslag	300: —
Konto för av avdelningen försålda böcker	39: —
» » » » » » saldo från 1942	3: 60
» » gåvomedel	2.100: —
Överskridande av ett konto	13: 04
	<u>Summa kronor 10.449: 64</u>

Utgifter:

Till samlingarnas ökande	775: —
» » konservering	499: 99
» institutionens omkostnader	1.797: 87
» extra arbetshjälp	1.613: 04
» bokinköp	598: 28
» installation	2.414: 83
» resekostnader	300: —
Utbetalt från konto »försålda böcker»	41: 85
» » » »gåvomedel»	2.098: 48
Underskridande av sju konton, saldo till 1944	310: 30
	<u>Summa kronor 10.449: 64</u>

GÅVOR:

Kontant:

Följande kontanta gåvor ha under året överlämnats till avdelningen såsom hjälp till inköp av föremål eller för att på annat sätt stödja dess verksamhet: Generalkonsul G. A. BRATT, kr. 200: — (bidrag till kostnader för bildarkivet);

direktör ROBERT DICKSON, kr. 1.300: — (för anskaffandet av nödig materiel, bidrag till ordnandet av bildarkivet m. m.); direktör HERMAN LINDQUIST, kr. 300: — (såsom bidrag till inköp av japansk rustning); bankdirektör A. E. S. NORÉEN, kr. 50: — (för honorering av teckningar o. d. till vetenskaplig bearbetning); direktör J. GUNNAR NYMAN, kr. 100: — (såsom bidrag till kostnader för bildarkivet); A.-B. Original-Odhner genom Direktör SIXTEN CARLE, kr. 150: — (såsom bidrag till inköp av en samling samojediska dräktdelar). Summa kronor 2.100: —.

In natura:

Genom direkta gåvor ha samlingarna under 1943 ökats med 19 föremål, oräknat ett antal arkeologiska nummer, vilka i samband med inkatalogiseringen under året av delar av d:r STIG RYDÉNS arkeologiska samlingar från 1938 antecknats såsom gåvor till honom för museet. För föremålgåvorna till avdelningen redogöres närmare i det följande.

Till samtliga intresserade givare, vilka genom sina gåvor verksamt gynnat avdelningen och det där bedrivna arbetet, framföres härmed ett värdsamt tack.

NYFÖRVÄRV:

Under 1943 har avdelningen av samma skäl som de föregående världskrigsåren ej kunnat se sitt bestånd av samlingar från de transoceana världsdelen ökat genom direkt tillförsel av nya samlingar utifrån. Den dock numerärt sett stora ökningen av samlingsbeståndet — under året ha inalles 4.164 föremål katalogiserats — förklaras helt med att det är fråga om tidigare i landet befintliga samlingar, vilka nu kommit museet tillhanda, eller vilka först nu hunnit att inkatalogiseras. Särskilt gäller det senare de arkeologiska samlingar från Sydamerika, vilka gjordes av amanuensen RYDÉN 1938. De ha under senare delen av 1943 kunnat färdigkatalogiseras tack vare ett anslag från Statens Arbetsmarknadskommission för avlönandet av tvenne danska intellektuella flyktingar som statliga arkiv(assistent)arbetare på avdelningen. Denna katalogisering har underlättats av genom insamlaren tidigare undanjort förarbete såsom preliminär märkning av föremålen samt utförandet av för publicering avsedda teckningar av stora föremålsgrupper.

Polarfolk.

1. Lappar.

Fru GRETA WENNBERG, Kiruna, har såsom gåva överlämnat en lappkniv med slida av renhorn (43.9.1 a—b) från Rautas lappby i Rautasvuoma lappbyalag, Jukkasjärvi s:n, Torne lappmark, där den tillverkats av ANDERS E. SVONNI. Gåvan är intressant genom att fru WENNBERG därtill fogat en noggrann beskrivning av tillverkningsättet. Denna lappkniv är gjord omkring 1920.

2. Eskimåer.

Inga nyförvärv under 1943.

3. *Samojeder.*

Genom köp från antikvarien GUSTAF HALLSTRÖM, Stockholm, har förvärvats en liten samling skinsaker (43.13.1—4) från samojediska renskötare i byn Lovozero eller på rysklapska Lujaur, centrala Kolahalvön, vilken samling det musealt sett är av intresse att bevara, då det knappast längre torde vara möjligt att i fält anskaffa dylikt material därifrån. HALLSTRÖM förvärvade själv föremålen under forskningar på Kolahalvön 1910, varvid han bl. a. kom i beröring med samojeder, som voro i tjänst hos de till Lovozero, ursprungligen redan 1889 inflyttade syrienerna.

Samlingen, som ger prov på samojedisk skicklighet i skinnberedning, har förvärvats tack vare ett bidrag till inlösen av A.-B. Original-Odhner, Göteborg, samt består av följande föremål: En pucksäck av säl- och renskin, med framsidan mönstrad i röda och gula tygapplikationer (43.13.1), ett par innerhosor av renskin, som bäras med håren inåt (43.13.2 a—b), ett par vackra ytterstövlar av renskin mönstrade med röda och gula tygränder (43.13.3 a—b) samt slutligen en renskinnsmössa av manstyp (43.13.4).

N o r d a m e r i k a.

Inga nyförvärv 1943.

M e x i c o o c h C e n t r a l a m e r i k a.

Inga nyförvärv 1943.

S y d a m e r i k a.

Tillskottet till de *etnografiska* sydamerikanska samlingarna inskränker sig under året till ett enda föremål, nämligen en väska med människofigurer i ornamentiken. Väskan (43.1.1), vilken förvärvades av professor GUSTAF BOLINDER hos Ijca-indianer i Sierra Nevada de Santa Marta, Colombia, under en expedition 1937, har av insamlaren överlämnats som gåva.

Tack vare den redan inledningsvis påpekade omständigheten att särskild katalogiseringshjälp ställts till avdelningens förfogande genom anslag från Statens Arbetsmarknadskommission ha under 1943 inalles 10 större eller mindre *arkeologiska* samlingar hemförda av amanuensen, fil. dr STIG RYDÉN från hans expedition 1938—39 nu slutgiltigt kunnat inkatalogiseras, ett arbete som förut ej kunnat medhinnas.

Då detta arkeologiska material redan behandlats eller kommer att behandlas av insamlaren i vetenskapliga verk lämnas här endast en summarisk redogörelse för fynden enligt katalogförteckningen, medan i övrigt hänvisas till specialpublikationerna.

Här åsyftade arkeologiska samlingar fördela sig med sju smärre dylika (43.14—20) på norra Chile samt tre stora (43.12, 21 och 22) på Bolivias högland.

Det chilenska materialet omfattar följande:

Saml. 43.14.1—18; Från en boplats med rester av kökkenmöddingar ungefär 20 m. ö. h. vid Chañaral. Samlingen omfattar snäckskal, numera artbestämda av

fil. dr NILS ODHNER, samt skalfragment av sjöborre (1—12), benfragment (13—16) samt tvenne nätsänken? av lergods (17—18), de båda sistnämnda gåva av en okänd, som anträffat dem på samma plats.

Saml. 43.15.1—2; Två pilspetsar av sten anträffade nära Tocopilla. De ha överlämnats som gåva av svenske konsuln i Tocopilla, Mr. A. BURN.

Saml. 43.16.1—4; En sländtrissa av lergods, tvenne keramikfragment samt en polersten? av lergods. Föremålen anträffade nära Conchi Viejo i Rio Loas källområde och överlämnade som gåva av en tysk chinchillauppfödare på platsen.

Saml. 43.17.1—20; Gjord 1938 i ruinstaden Lazana i övre delen av Rio Loas cañon, öster om gruvstaden Chuquicamata. Samlingen består bl. a. av fragment av lergods (1—5), fragment av träspade (8), dito av sandal (11) samt fragment av ullgarnsrep och textilier (13—20).

Saml. 43.18.1—21; Denna samling gjord 1938 i Cementerio de los Antiguos, ett plundrat gravfält i Rio Loadalen, nv. om Chuquicamata. Fynden utgöras av träspadar (1—4), en mortel (5), spadblad av sten (6—8), fragmentariska kärl o. d. (9—15), tvenne kranier (16—17), korgfragment (18), trækrok för packsadel (19), en huvudprydnad gjord av en gräsring med hudremсор (20) samt en fragmentarisk skjorta av grov vävnad (21).

Saml. 43.19.1—6; Föremål anträffade av amanuens RYDÉN 1938 framför ett hållmålningsskomplex vid Taira i övre delen av R. Loadalen. Dessa föremål utgöras av tre lerkärlsfragment (1—3) samt stenar med spår av bearbetning (4—6).

Saml. 43.20.1—14; Arkeologiska föremål anträffade på en boplats nära förutnämnda hållmålningsskomplex i Taira. De ha tillvaratagits i lämningar, vilka vittna om det en gång här, efter insamlarens uppgift, i grottor boende folket och utgöras huvudsakligen av kantfragment till lerkärl.

Det nu katalogiserade bolivienska materialet omfattar följande samlingar:

Saml. 43.12.1—2369; Gjord vid arkeologiska grävningar i Tiahuanacu, Dep. La Paz, Prov. Ingavi. Nr 1—158 utgöras av gåvor och köp, övriga föremål härstamma från insamlarens schaktgrävningar i ruinområdet och fördela sig på inalles 7 schakt, från vilka materialet givetvis sårhållits vid katalogiseringen.

Det rika materialet är av betydande värde för kännedomen om den gamla indianska bosättningen här, ehuru det övervägande är fragmentariskt. Med avseende på arten av föremålen fördelar det sig på följande sätt, om några större grupper angivas, varvid dock av utrymmesskal här ej resp. katalognummer kunna angivas: Skål- och bägarfragment 70 nr, lerkärlsfragment med målad dekor 355 nr, andra lerkärlsfragment 346 nr, fragment av stora klotformiga lerkärl av grovt gods, »vattenkrus», utan dekor, 587 nr, lerkärlsfragment av svartgods, »kokkärl», 131 nr, diverse ben 680 nr. Av enstaka föremål av annan art kunna här i korthet anföras: Fragment av dubbelörade skålar med ringformig fot 11 nr, av stenkärl 1 nr, av stenmortlar 2 nr, metalltopus (schalnlålar) och fragment av dylika 5 nr, hela lerkärl 2 nr.

Då avdelningen förut endast äger ett obetydligt arkeologiskt material från Tiahuanacu, är det givet, att dessa fynd, som här endast summariskt omnämns

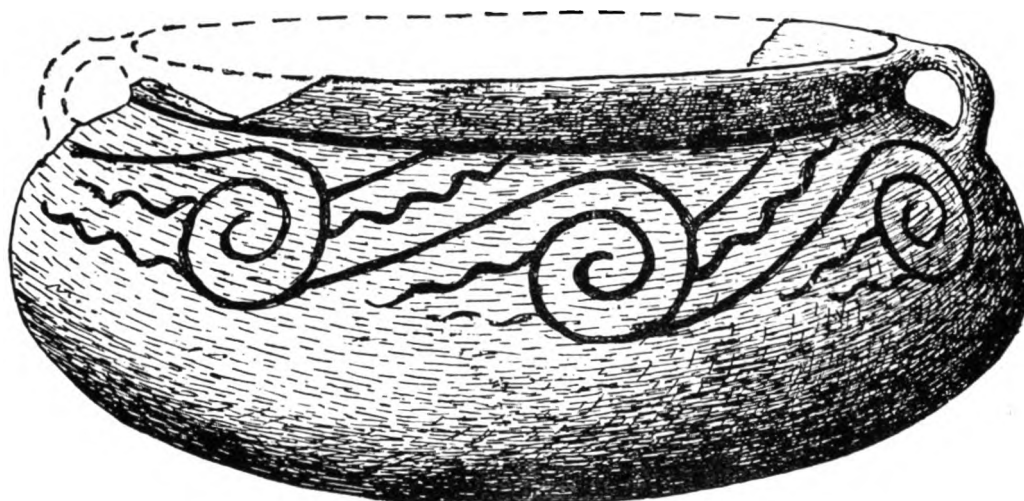

Fig. 1. Skål med målad dekor från Tiahuanacu-kulturens epigonala period. Skålen funnen i ett schakt i ruinområdet Tiahuanacu. 1:2. 43.12.1343.

i avvaktan på insamlarens egen bearbetning av dem, utgöra ett välkommet tillskott till de vetenskapliga samlingarna.

Saml. 43.21.1—2031; Arkeologi från Wancani, Dep. La Paz, Prov. Ingavi. Denna samling liksom föregående gjord av amanuensen RYDÉN 1938 består dels av fynd från Wancanis omgivning (1—6, köp eller gåvor), dels av följande grupper: Föremålen 7—407 från ruinområdet Wancani, föremålen 408—581 ytfynd från höjdområdet norr om ruinen, föremålen 582—660 schakt I ruinkullen, stenkretsgrav, föremålen 661—1098 schakt II med olika sektorer samt föremålen 1099—2031 från inalles sju olika schakt på eller vid ruinkullen.

Vid en genomgång av fyndbeståndet efter föremålsarten fördelar det sig på följande sätt, om några huvudgrupper nämnas: Bägarefragment, tiahuanacukultur, 115 nr, skålfragment dito 25 nr, skålfragment med målad dekor 82 nr, andra skålfragment 40 nr, odecorerade lerkärl 31 nr, div. lerkärlsfragment 511 nr, div. ben och benfragment c:a 800 nr, m. m. Bland enstaka föremål av annan art kunna här anföras: Koniska malstenar 8 nr, hackblad av sten och fragment av dylika 20 nr, stenskålar 3 nr, m. m.

Med denna samling har Desaguaderoslätten i Bolivia fått en betydande arkeologisk representation i avdelningens samlingar, och fynden komma givetvis att i insamlarens egen publikation insättas i sitt kulturella samband.

Saml. 43.22.1—2024; Arkeologisk samling från en byundersökning vid Palli Marca, Sollkatiti, Dep. La Paz, Prov. Ingavi, gjord 1938.

Av samlingen utgöra nr 1—1859 fynd från inalles 5 av insamlaren undersökta husgrunder. Nr 1860—1999 äro ytfynd från byområdet och nr 2000—2024 arkeologiska fynd från ett hällkistgravfält vid Palli Marca.

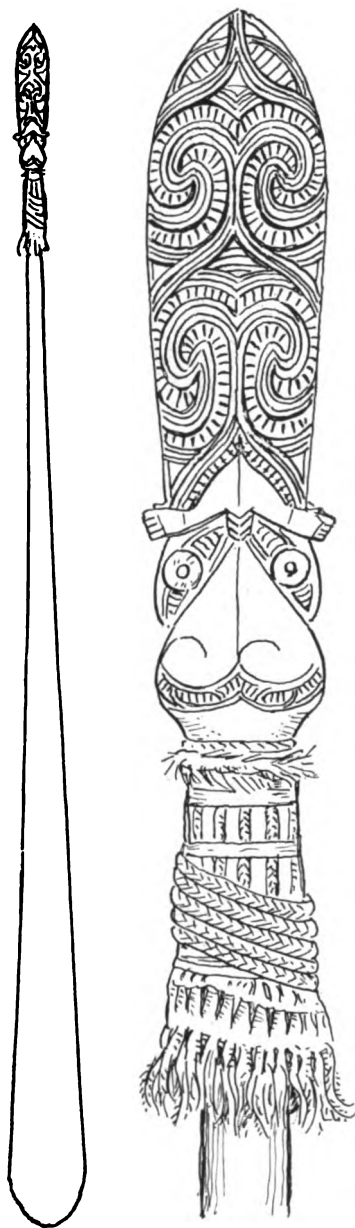

Fig. 2. S. k. *hani* eller *taiaha*, ett rikt ornamenterat klubbformigt vapen huvudsakligen för ceremoniellt bruk («kommandostav»). Maori, Nya Zeeland. 1: 10 och 1: 2. 43.7.1.

Även detta fyndbestånd låter sig med avseende på föremålsarten uppdelas i vissa större grupper, av vilka här i korthet kunna anföras följande: Ben o. d. 172 nr, skålfragment utan dekor 195 nr, dito med dekor 148 nr, diverse lerkärlsfragment c:a 1200 nr, m. m. Även genom denna samling har avdelningens arkeologiska material från Bolivias högland fått ett betydande tillskott.

Fynden från dr RYDÉNS ovannämnda undersökningar i Bolivia ha tillfallit museet i obeskuret skick tack vare det utförseltillstånd, som Bolivias regering genom sin dåvarande undervisningsminister, dr BERNARDO NAVA-JAS-TRIGO, beviljade. Detta tillstånd var särskilt värdefullt, då exportlicenser för hela samlingar förut icke beviljats, och fynden även komma från det fridlysta Tiahuanacuområdet.

Oceanien.

Från vitt skilda delar av Stilla Havet har avdelningen 1943 genom köp resp. byte förvärvat tre enstaka föremål, vilka dock alla direkt komplettera samlingarna.

Av ryttmästare G. TRÄGÅRDH ha inköpts två föremål, vilka ursprungligen tillhört en samling förvärvad i fält av generalkonsul E. LINDQUIST. Det första av detta är en med typisk maoriornamentik försedd 152 cm lång »kommandostav» från Nya Zeeland (43.7.1). Ceremonialvapnet, en s. k. *taiaha*, lär ha tillhört en hövding, »som kämpade ridderligt mot engelsmännen». Vapnet, som upptill är rikt och på båda sidor lika skulpterat, är i den andra ändan spadformigt utplattat. De röda och gula fjädrar och tofsar, som en gång prytt staven, ha nu nästan helt försvunnit. Av de fyra ögon av musselskal, som suttit på den, är tyvärr endast ett kvar (fig. 2).

Det andra föremålet från den ovannämnda samlingen är ej polynesiskt utan melanesiskt, nämligen en ceremoni- eller dansåra (43.11.1) förvärvad i Madang på nordkusten av Nya Guinea. Åran eller paddeln, som är 166,5 cm lång, bär relieffornamentik på blad och skaftända (fig. 3).

Tredje förvärvet från Söderhavet är också melanesiskt, nämligen ett 265 cm långt spjut från Nya Hebriderna. Spjutet med treuddig spetstopp är av det

typiska slag, som finnes avbildat från Espiritu Santo i handboken från British Museum. Det har med tillstånd av Kulturhistoriska Nämnden förvärvats till avdelningen från skådespelare Benkt-Åke Benktsson i utbyte mot en avdelningen tillhörig japansk skådespelaremask (36.7.1).

Asien.

Detta år har samlingen av japanska rustningar ökats med en samurairustning,

Foto: Thörnberg.

Fig. 4. Japansk rustning med tillhörande lans samt hängande på bröstplåten en solfjäder. 43.5.1—3.

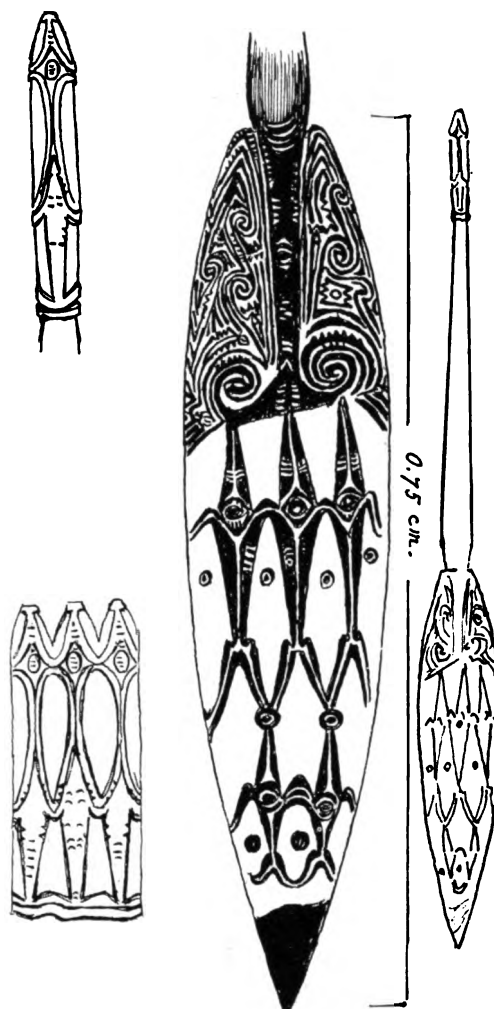

Fig. 3. Paddel med relieffornamentik på blad och skaftända. Madang, Nya Guinea. L. 165,5 cm. 43.11.1.

som inköpts med bidrag av direktör HERMAN LINDQUIST från hr K. GUNNARSSON, Ulricehamn. Rustningen med sina olika delar såsom hjälm, ansiktsmask, kropps-, arm- och benpansar m. m. (43.5.1 a—m) kompletteras av en lans med trekantig järnspets och spetsfodral (43.5.2 a—b) samt en solfjäder med fästen av järn (43.5.3, fig. 4).

Afrika.

Från ovannämnde hr GUNNARSSON har även inköpts en etnografisk samling från Kongo (43.6.1—22).

Den omfattar sov- och sittmattor, en vävstol, korgar, korgfat, såll och silar av olika typer, en trumma, fiskmjärde, små lerkärl m. m. Föremålen, vilka tillhört en större samling, skola enligt uppgift av säljaren ursprungligen ha sålts i Sverige av den senare i Kina verksamme etnografiske samlaren dr YNGVE LAURELL, vilken även skall ha skrivit de i ett par fall förekommande originaletiketterna.

En del afrikanska föremål ha vidare tillförts avdelningen dels genom gåvor, dels genom byte.

Ryttmästare G. BOLANDER har kompletterat sina föregående gåvor med femton föremål från kaffrer i Sydafrika. Föremålen inköptes av honom i Durban 1908. Det är, fränsett en avlång korg med lock mönstrad i olika färger (43.2.1), fråga om personliga prydnadsföremål såsom bälte av glaspärlor, armband och armringar av mässing, järn eller koppar (43.2.2—15).

Skådespelare BENKT-ÅKE BENKTSSON har haft vänligheten att såsom gåva överlämna ett 206 cm:s Kongo-spjut med järnspets och kopparlindning (43.3.1).

I utbyte mot två bokdupletter har avdelningen av skådespelare BENKTSSON även förvärvat ett marockanskt kruthorn (43.4.1). Detta är av trä, läderklätt och beslaget med mässingspik samt försett med två upphängningsringar av samma metall.

Från Madagascar slutligen har såsom gåva av handlanden THURE RICHMAN, Göteborg, överlämnats ett stränginstrument, s. k. *valiha* (43.8.1). Instrumentet inköptes av hr RICHMAN på Madagascar omkring 1912 och torde ursprungligen ha tillverkats i Tananarivo.

VÅRD AV SAMLINGAR, UTSTÄLLNINGAR M. M.

Under 1943 har ett fortsatt ordnande av avdelningens utställningssalar ägt rum. I början av hösten kunde sålunda salarna för Indonesien och Söderhavet öppnas för allmänheten. Ordnandet och planerandet av dessa avdelningar hade påbörjats av framlidne intendenten KAUDERN, och de slutmonterades nu av amanuensen RYDÉN under hans tjänstgöring som t. f. intendent. I dessa utställningsavdelningar liksom övriga ha ett stort antal fotografier monterats, däribland ett 10-tal jätteförstorningar, vilka liksom övrigt fotoarbete utförts av herr BJÖRN THÖRNBORG.

I Indonesien-hallen har genom tillmötesgående av doktorinnan T. KAUDERN fem av hennes make utförda oljemålningar med motiv från Celebes' infödingsvärld kunnat upphängas som deposition av dr KAUDERNs dödsbo. På den ena sidoväggen i trapphallen till Indonesien-avdelningen har montering skett av den stora karta över öarna i Indonesien och befolkningsfördelningen där, vilken dr KAUDERN vid sin död 1942 endast hunnit utföra i avseende på konturritningen, men som senare under 1942 fullbordades med textning och färgläggning av artisten A. HJELM i samarbete med amanuensen WASSÉN.

Vid öppnandet av ovannämnda salar vanns passage till övriga delar av tredje våningens utrymmen genom den dock ännu ej färdiga salen för de sydostasiatiska samlingarna. De för denna sal avsedda samlingarna från Burma gjorda av dr R.

MALAISE ha nämligen ej kunnat monteras av brist på medel för framställandet av ett behövt antal mannekänger för de inföddas olika klädedräkter.

I avdelningen för norra Sydamerika öppnades under senhösten även den då färdiga läktaren med fortsättning av samlingarna från det tropiska skogsbältets indianer, ett arbete som då färdigstälts av amanuens WASSÉN.

I salen för södra Sydamerika i samma våning har det omfattande arbetet med samlingsmonteringen successivt fortsatt av amanuens RYDÉN. Av det extra installationsanslag som beviljades för 1943 har i denna avdelning kunnat utföras ett flertal mannekänger, några nya montrar samt div. elektriska installationer. Även i förutnämnda Söderhavs-avdelning ha en del nya monterarbeten sålunda utförts, liksom en mannekäng i en specialmonter, utförd för att visa en komplett rustning från Gilbertöarna.

Mannekängerna ha gjutits i gips dels först av en extra engagerad gipsmakare, hr LJUNGGREN, dels senare av amanuens RYDÉN. Den senare har även för södra Sydamerika-avdelningen utfört ett antal modeller, bl. a. en Chaco-by, för vilka utrymme vunnits genom igensättande av öppningarna mellan sidogalleriet och stora salen. Även på läktaren ha dessa öppningar igensatts, vilket också gäller norra Sydamerika, där det sålunda vunna väggutrymmet använts för fotomontage.

Vid samtliga arbeten har av besparingsskäl så vitt möjligt avdelningens egen personal fått biträda med nödiga snickerier o. d.

Med anledning av en del stöder av etnografiska föremål, vilka under året begåtts på avdelningen, har av vakterna E. ANTONSON och Å. WESTERLUND en provisorisk förbättring av säkringsanordningarna på ett stort antal montrar genomförts genom regelinsättningar. För att möjliggöra installerandet av helt nya och bättre låstyper i så gott som samtliga montrar har avdelningen emellertid under året ingått till styrelsen med begäran om särskilt anslag härför, avsett att utgå 1944. För att påskynda beställning och leverans erhöles i oktober styrelsens särskilda tillstånd att omedelbart göra den nödiga låsrekvisitionen.

En mycket god arbetshjälp har avdelningen under året haft av den extra personal, som stått till förfogande på grund av särskilda omständigheter.

Enligt styrelsebeslut av den 18.12.1942 beviljades avdelningen att av en vakant amanuenslön använda kronor 2.400 för en maskinskriverska och kronor 2.200 för en kontorist, det senare räknat från den 1.5.1943.

Som maskinskriverska erhöles fröken KRISTINA ANDERSSON anställning fr. o. m. den 15.1. till årets slut.

Genom den andra delen av ovannämnda anslag kunde herr J. A. REHNLUND, som den 15.5. slutade sitt av Statens Arbetsmarknadskommission avlönade arbete vid avdelningen beredas möjlighet att fr. o. m. den 16.5. fortsätta detsamma avlönad av museet. Som ny av Statens Arbetsmarknadskommission avlönad arkivarbetare började herr B. M. BLUMQUIST att tjänstgöra fr. o. m. den 16.5. t. o. m. den 29.11. Fr. o. m. den 30.11.—31.12. har den senare fortsatt sitt arbete avlönad av på ovanstående konto kvarstående medel, sedan hr REHNLUND den 8.12. åter fått inträda som statlig arkivarbetare och som sådan fortsätta sitt arbete vid avdelningen.

Den 29 oktober riktades från Kommittén för hjälp till danska flyktingar en

förfrågan till avdelningen, om arbetsuppgifter funnos för några danska intellektuella flyktingar. Då denna hänvändelse besvarades jakande, beviljade Statens Arbetsmarknadskommision den 3.11. ett statsbidrag på kronor 3.500 att t. v. under sex månader utgå som avlöning åt tvenne danska arkiv (assistent)arbetare. Anställda blevo: fr. o. m. den 4.11. folkskollärare, herr CARL MÆ och fr. o. m. den 8.11. advokat NIELS HEILBUTH. Sedan den sistnämnde den 26.11. slutat för att tillträda annan befattning, har han enligt särskilt tillstånd fr. o. m. den 10.12. efterträtts av fru BERTHE JOHNSEN.

Genom samtliga dessa extra krafters insättande på nödigt arbete har den sedan flera år pågående revisionen av samlingarna och katalogerna genom nyskrivning av katalogkort etc. kunnat forceras i hög grad. För de danska assistenternas arbete med katalogisering av arkeologiska samlingar från Chile och Bolivia har redogjorts ovan.

Hrr REHNLUND och BLOMQUIST ha under året utfört en noggrann genomgång och slutkatalogisering av ett flertal stora samlingar, som förut ej varit definitivt katalogiserade. Bland dessa kunna nämnas ERLAND NORDENSKIÖLDS Chaco-samling 13.1., ett flertal arkeologiska samlingar från Misiones, Argentina, 17.1., 19.6. och 20.5, den stora arkeologiska samlingen från Panamäexpeditionen 1927, 27.21., och en arkeologisk samling från Amazonas gjord av C. NIMUENDAJÚ, 23.10. Vid årsskiftet pågår en liknande genomgång av den stora arkeologiska samlingen 15.2. Tillsammans ha för dessa samlingar utskrivits c:a 8000 katalogkort samt parallellt därmed upprättats handskrivna generalkataloger över dem.

Fröken K. ANDERSSON har under sitt arbete fortsatt utskrivningen av nya katalogkort från avdelningens äldre kataloger. De av henne skrivna korten uppgå till c:a 12000, varjämte hon biträtt vid utskrivning av brev och andra handlingar samt infört uppgifter för fotoarkivet i specialliggare.

Då nödigt skåputrymme ej funnits vid avdelningen för placering av de många 1000-tals katalogkorten, har särskilt anslag begärts för 1944 för inköp av ett lämpligt arkivskåp, vilken anhållan tillstyrkts av styrelsen vid budgetberedningen för 1944.

BIBLIOTEKET, KLICHÉ-, BILD- OCH KLIPPARKIVEN.

Avdelningens *bibliotek* har ökats med 171 nr till 6068. Ökningen av antalet volymer och särtryck har som vanligt uppkommit såväl genom köp som genom byten och gåvor.

Klichésamlingen har under 1943 ökats med 7 klichéer till slutnumret 2586.

Avdelningens *bildarkiv* har under 1943 ökats med 1089 nya foto- och bildark till 8505 nr. Negativökningen har varit 1185 negativ till slutnummer 3930. Bildökningen har delvis uppkommit av fotografier som erhållits genom kopiering för utställningsändamål men framför allt genom kopiering av äldre negativ ur det förut icke katalogiserade negativmaterialet på avdelningen. Även kopiering och inregistrering av ett antal negativ erhållna i utbyte mot böcker har ägt rum. För det fototekniska arbetet i samband med bildarkivets fortsatta ordnande har herr B. THÖRNBORG liksom tidigare svarat.

Ett speciellt tillskott till bildsamlingen erhöll avdelningen den 24 mars, då en högtidlig avtäckning förrättades av tvenne oljemålningar över framlidna intendenterna A. U. BÅÅTH och WALTER KAUDERN. Porträttet av den förstnämnda hade målats av intendenten KAUDERN, ehuru det vid dennes död 1942 ännu ej var fullt färdigt. Det fullbordades nu åtminstone i vissa detaljer av intendentens broder, hovfotograf AXEL KAUDERN, vilken samtidigt till avdelningen skänkte ett av honom utfört porträtt i olja av brodern fil. dr WALTER KAUDERN. Oljemålningen av fil. dr A. U. BÅÅTH överlämnades av fru TERES KAUDERN.

Samtliga hittills vid avdelningen tjänstgörande tre ordinarie intendent, doktor A. U. BÅÅTH, professor friherre ERLAND NORDENSKIÖLD och doktor WALTER KAUDERN äro alltså numera genom porträtt i olja företrädade vid avdelningen. Porträttet av ERLAND NORDENSKIÖLD, målat av WALTER KAUDERN, överlämnades av den senare till avdelningen redan 1933.

I likhet med vissa andra avdelningen tillhöriga oljemålningar av etnografiskt innehåll äro ovannämnda porträtt ännu ej speciellt katalogiserade. Det torde vara lämpligt, att en dylik katalogisering sker senare i samband med den inlösen till avdelningen av dr KAUDERNs oljemålningar från Celebes med infödingsmotiv, vilken hör komma till stånd.

Avdelningens *arkiv för tidningsklipp* och liknande är ännu i vardande, men arbetet därmed har hela året pågått genom att tidigare samlade artiklar överförts till de för arkivet avsedda bladen, daterats samt t. v. samlats för senare systematiskt uppordnande, så att uppgifterna bli lätt tillgängliga.

ÖVRIGT, PERSONALEN.

Under året har avdelningen för studiesyfte besökts av bl. a. följande personer. Professor T. J. ARNE, Professor G. BOLINDER, Konsul CLAES EKMAN, Fru GUNHILD ENGHOLM-EDRÉN, Fröken MATILDE GOULARD de la LAMA, Madame S. M. VAN HEARSOLTE, Fil. dr STURE LAGERCRANTZ, Fröken ASTRID LAQUIST, Läroverksadjunkt GUNNAR K. KJELLBERG, Envoyén Baron E. v. NAGELL och Pressattachén, Fil. dr W. WILLEMS.

Ett flertal visningar för skolor och andra sammanslutningar liksom för allmänheten ha ägt rum under ledning av avdelningens tjänstemän, särskilt under förra hälften av året, då även speciella kvällsvisningar höllas.

Det vetenskapliga arbetet vid avdelningen har under året fortsatt genom de enskilda tjänstemännens privata insatser. Sålunda har dr RYDÉN fortsatt bearbetandet av sitt arkeologiska material från Rio Loa, norra Chile, medan undertecknad fortsatt förarbetet till en avhandling om indiansk handel m. m. i huvudsakligen nordvästra Sydamerika vid tiden för upptäckten.

Fru TERES KAUDERN har sedan början av maj månad haft en arbetsplats vid avdelningen för fullbordandet av hennes makes, framlidne intendent W. KAUDERN, verk om infödingskonsten i Central-Celebes, ett arbete som undertecknad sökt biträda bl. a. tekniskt genom korrekturhjälp o. d. Tack vare utlovade understöd åt doktorinnan Kaudern från svenska vetenskapliga fonder samt framför allt Nederländernas Kolonialministerium i London med vilket kontakt uppnåts genom älskvärd förmedling av konsul CLAES EKMAN och holländske pressattachén

i Stockholm, fil. dr W. WILLEMS, synes vid årsskiftet det ekonomiska underlaget för den genom ett stort antal färgplanscher dyra boken vara säkrat. Då korrkturert under året fortskridit så långt, att tryckningen av arken successivt kunnat påbörjas, kan man hoppas, att detta verk, avsett att ingå som volym VI i serien »Ethnographical Studies in Celebes» skall kunna utgivas från trycket under 1944.

För utförandet av en del av för detta verk behövlige teckningar har konstnären AXEL HJELM under flera månader arbetat på avdelningen avlönad av fru KAUDERN, varjämte han på avdelningens bekostnad utfört en del ritarbeten för denna.

Vid avdelningen ha under året utom under föregående rubrik omnämnd extra personal följande personer tjänstgjort:

Fil. dr STIG RYDÉN. Denne innehade förordnande som intendent den 1.1.—31.5. samt har resten av året tjänstgjort som andre amanuens. Han har åtnjutit från 1942 resterande semester 2.3.—10.3 och 29.3.—31.3. samt av årets semester, uttagit 12 dagar för militära uppdrag under september—oktober, varjämte han även kortare perioder i december haft militär tjänstgöring. Företog tjänsteresa till Stockholm i mars.

Fil. lic. HENRY WASSÉN. Denne har tjänstgjort som andre amanuens 1.1.—31.5. samt som tillförordnad intendent 1.6.—31.12. Han har uttagit från 1942 resterande semester 11.3.—27.3. samt av årets semester uttagit 4 dagar den 25.6.—26.6. och 20.8.—21.8. Var sjukledig 17.5.—29.5. Företog tjänsteresa till Stockholm 15.10.—19.10.

Som ordinarie vakter ha under året tjänstgjort hrr M. NILSON och B. THÖRNBORG, vilka åtnjutit semester den 19.7.—4.8. resp. 2.8.—23.8. Herr THÖRNBORG har även detta år helt fått ägna sig åt olika specialuppgifter, vilka han fullgjort med sedvanlig nit och skicklighet. Herr NILSON har utom övriga sysslor varit till speciell hjälp vid en omfattande värmeklistring av klipp och fotografier för resp. arkiv, ett arbete som han samvetsgrant fullgjort.

Som e. o. vakt har hr ÅKE WESTERLUND tjänstgjort vid avdelningen fr. o. m. den 1.11., varjämte han tidigare hela året varit anställd som extra vakt. Han har under året fullgjort militärtjänst under sammanlagt 3 månader.

Som extra vakter ha vidare tjänstgjort hrr E. ANTONSON och V. ELIASSON, den förre från juli till årets slut samt en kortare föregående period, den senare under olika repriser, men sammanlagt c:a 6 månader.

Ovannämnda vakter ha alla i den mån deras övriga tjänst så medgivit biträtt tjänstemännen vid utförandet av speciella arbeten för monteringar o. d.

Följande verk ha under året publicerats av avdelningens tjänstemän eller rörande densamma:

- RYDÉN, STIG: *Över Cordillera Real till Chuquitanga*. Jorden Runt, Årg. 15, pp. 437—448. Stockholm 1943.
- » » *En indianklubba från Guayana*. Göta Coldinu Ordens minneskrift 1918—1943, pp. 61—65. Göteborg 1943.
- » » *Negative painting among South American Indians — an apropos*. Ethnos, Vol. 8, pp. 96—103. Stockholm 1943.

- RYDÉN, STIG: *Eric Boman*. Svenska män och kvinnor, Vol. I. p. 396, Stockholm 1942.
- » » *Gustaf Forselius*. Svenska män och kvinnor, Vol. II. pp. 556—557, Stockholm 1944.
- SKOTTSBERG, C.: *Walter Kaudern in memoriam*. 2 pp. i Göteborgs Musei Årstryck 1943.
- WASSÉN, HENRY: Nekrologer över W. KAUDERN i engelska tidskriften »Man» samt Revista de la Academia Colombiana, Bogotá, ehuru uppgifter om tryckningen på grund av kriget ej kunnat erhållas.

Göteborg den 31.12.1943.

HENRY WASSÉN

t. f. intendent.

ELANDERS BOKTRYCKERI AKTIEBOLAG
G O T E B O R G 1 9 4 4

